LAUSUNTO

Etelä-Savon maakuntaliitto

maakuntajohtaja 01.10.2026 § 64/2026

171/15.02.00/2026

Lausuntopalvelu
www.lausuntopalvelu.fi

Lausuntopyyntö 3.9.2026

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa annetun lain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi, VN/20733/2026

Johdanto

Ehdotetuilla säännöksillä pantaisiin täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston (EU) asetus 2026/xxx puolustusvalmiushankkeiden lupamenettelyjen nopeuttamisesta (COM(2025) 821 final). Asetus liittyy sääntelyn yksinkertaistamista tavoittelevaan viidenteen Omnibus-pakettiin, joka koskee puolustusta.

Etelä-Savon maakuntaliiton lausunto

Etelä-Savon maakuntaliitto pitää muuttuneessa turvallisuusympäristössä ymmärrettävänä, että puolustusvalmiuden kannalta merkittävien hankkeiden lupamenettelyjä pyritään nopeuttamaan.

Maakuntaliitto korostaa kuitenkin, että nopeuttamistavoitteiden rinnalla on huolehdittava ympäristövaikutusten asianmukaisesta arvioinnista, osallistumisoikeuksien toteutumisesta sekä viranomaisten tosiasiallisista mahdollisuuksista käsitellä asiat laadukkaasti asetetuissa määräajoissa. Menettelyjen nopeuttaminen ei saa käytännössä johtaa ympäristövaikutusten arvioinnin laadun tai lupaharkinnan edellytysten heikentymiseen.

Etelä-Savossa ympäristövaikutusten huolellisen arvioinnin merkitys korostuu maakunnan erityispiirteiden vuoksi. Maakunnalle ovat ominaisia laajat ja rikkonaiset vesistöalueet sekä vesistöihin kiinteästi liittyvät arvokkaat luontokokonaisuudet. Erityisesti Saimaa muodostaa maakunnan luonnonympäristön, maiseman ja aluerakenteen keskeisen perustan.

Vesistöt ja niiden hyvä tila eivät ole Etelä-Savossa ainoastaan ympäristökysymys, vaan niillä on huomattava merkitys myös maakunnan elinvoimalle, matkailulle, vapaa-ajan asumiselle, virkistyskäytölle sekä maakunnan vetovoimalle ja pitovoimalle. Puhdas luonto ja vesistöt ovat keskeinen osa Etelä-Savon identiteettiä ja alueen kilpailukykyä. Vesistöihin tai niiden valuma-alueille kohdistuvilla merkittävillä ympäristövaikutuksilla voi siten olla ympäristövaikutusten lisäksi pitkäkestoisia sosiaalisia ja aluetaloudellisia vaikutuksia.

Etelä-Savossa sijaitsee myös huomattava määrä Natura 2000 -verkostoon kuuluvia alueita ja muita arvokkaita luontokohteita. Saimaan alueella korostuu lisäksi

erittäin uhanalaisen saimaannorpan suojelu. Tämän vuoksi puolustusvalmiushankkeiden nopeutetuissakin menettelyissä tulee varmistaa, että hankkeiden vaikutukset vesistöihin, Natura-alueisiin, suojeltuihin lajeihin sekä muihin luonnonarvoihin voidaan arvioida riittävään ja ajantasaiseen tietoon perustuen.

Maakuntaliitto pitää tärkeänä, että asetuksen lyhyet käsittelyajat eivät tosiasiallisesti heikennä Natura-arviointien tai muiden ympäristöselvitysten laatua. Esityksessä kuvattu Natura-arvioinnin tarkastamisen ja luonnonsuojeluviranomaisen kannan muodostamisen hyvin lyhyt määräaika (3 kk → 14 päivää) voi erityisesti laajoissa ja vaikutuksiltaan monitahoisissa hankkeissa muodostua vaativaksi.

Nopeutetut lupamenettelyt lisäävät hankkeiden ennakkosuunnittelun merkitystä. Maakuntaliitto pitää tärkeänä, että puolustusvalmiushankkeissa tunnistetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa niiden suhde alueidenkäyttöön. Pienissä ja keskisuurissa kunnissa yksikin hyvin kiireellinen ja teknisesti vaativa puolustusvalmiushanke voi sitoa huomattavan osan rakennusvalvonnan asiantuntijaresursseista. Valtion päätös nopeuttaa hankkeita ei saisi käytännössä merkitä sitä, että kustannukset ja resurssipaine siirtyvät kunnille ilman vastaavaa rahoitusta tai asiantuntijatukea.

Maakuntakaavoituksen tehtävänä on sovittaa yhteen valtakunnallisia, maakunnallisia ja paikallisia alueidenkäyttötarpeita. Puolustusvalmiuteen liittyvillä hankkeilla voi olla liittymäkohtia esimerkiksi liikenne- ja logistiikkaverkkoon, energiantuotantoon ja sähkönsiirtoon, luonnonvarojen käyttöön sekä ympäristön- ja luonnonsuojeluun. Nopeutettu lupamenettely ei siten poista tarvetta tarkastella hankkeita osana laajempaa alueellista kokonaisuutta. Nopeutettu menettely tai kytkeytyminen puolustukseen ei saa haitata hankkeiden ennakkoneuvontaa ja riittävää vuorovaikutusta kuntien, maakuntaliittojen ja muiden alueellisten toimijoiden kanssa.

Hiljaisen hyväksynnän soveltamiseen liittyvät riskit

Maakuntaliitto kiinnittää huomiota esityksessä tarkoitettuun hiljaisen hyväksynnän menettelyyn. Hiljaisen hyväksynnän periaate on vieras suomalaisessa käytännössä. Erityisesti tulee välttää tilanteita, joissa lupa voisi tulla hiljaisesti hyväksytyksi yhteyspisteviranomaisen resurssivajeen, tietojärjestelmän häiriön tai viranomaisten välisen tiedonkulun viivästymisen vuoksi, vaikka toimivaltainen lupaviranomainen olisi käsitellyt asian ja tehnyt päätöksen määräajassa.

Muiden investointihankkeiden käsittely on turvattava

Maakuntaliitto pitää tärkeänä, ettei puolustusvalmiushankkeiden etusijaisuus johda muiden yhteiskunnan ja alueiden kehittämisen kannalta merkittävien hankkeiden lupamenettelyjen hidastumiseen. Etelä-Savon kannalta tällaisia voivat olla muun muassa uusiutuvan energian, sähköintensiivisen teollisuuden sekä muiden vihreän siirtymän investointien hankkeet. Osa näistä hankkeista on

samalla merkittäviä energiaomavaraisuuden, huoltovarmuuden ja kokonaisturvallisuuden kannalta. Erityistä huomiota tulee kiinnittää tilanteeseen, jossa samojen viranomaisten käsiteltäväksi tulee yhtä aikaa useisiin eri EU-säädöksiin perustuvia nopeutetussa menettelyssä käsiteltäviä hankkeita. Etelä-Savon maakuntaliitto pitää esityksen toimeenpanon kannalta keskeisenä, että Lupa- ja valvontavirastolle sekä

muille toimivaltaisille viranomaisille turvataan tehtäviä vastaavat riittävät henkilöstö-, taloudelliset ja tietojärjestelmäresurssit.

Esityksen perusteella Lupa- ja valvontavirasto toimisi puolustusvalmiushankkeiden keskitettynä yhteyspisteenä samalla, kun se hoitaa vastaavia tehtäviä muun muassa kriittisten raaka-aineiden, nettonollateollisuuden ja uusiutuvan energian hankkeissa. Puolustusvalmiushankkeita koskevat tiukat määräajat ja hiljaiseen hyväksyntään liittyvät oikeusvaikutukset korostavat riittävästi resursoidun yhteyspisteen merkitystä, joka ehtii tehdä myös neuvontaa.

Maakuntaliitto korostaa, että Lupa- ja valvontavirastolle osoitettavat uudet tehtävät edellyttävät riittävää lisäresursointia. Uusia tehtäviä ei tule toteuttaa olemassa olevia resursseja uudelleen kohdentamalla tavalla, joka johtaa viraston muiden lakisääteisten tehtävien, kuten ympäristö- ja vesilupien, luonnonsuojeluasioiden tai muiden tehtävien käsittelyn viivästymiseen. Vastaavasti on huolehdittava muiden lupamenettelyihin osallistuvien viranomaisten ja kuntien riittävistä voimavaroista.

Etelä-Savon maakuntaliitto

Heini Utunen
maakuntajohtaja

Eira Rosberg-Airaksinen
ympäristöasiantuntija

Jakelu lausuntopalvelu

Tämä päätös on allekirjoitettu sähköisesti maakuntaliiton asianhallintajärjestelmässä.

Maakuntahallitus